

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

עין משפט גזר מצוה

פד א מיי פ"ו מהל' לולב
הלכה י סג עין מד
טו"ע א"ח סי' מרנב
סוף פ"ג
פה ב ג מיי פ"ג מהל'
מצוה הלכה יד
טו"ע א"ח סי' מנב סוף
ג:
פו ד מיי פ"ה מהל'
גזרות הלכה טו סמג
עין ט:

רבינו חננאל

מתני' מי שבא בדרך
ואין בידו לולב, כשיכנס
לביטו נוטלו על שלחנו
כו'. אלמא מפסיק סעודה
ונטלו. איני והתני בשבת
בפרק ראשון לא יכנס
לאכול סנון למנחה
עד שיתפלל, וקתני אם
התחילו אין מפסיקין.
ושניין אי איכא שהות
ביום כדי לאכול ולגמור
סעודה ואחר כך מתפלל,
אינו מפסיק. ואם אין
שהות ביום מפסיק. ומתני'
בדליכא שהות ביום. ואחא
זבא ושני שבתי אחרתא,
ואמר לא שני לן בין
מצוה דאורייתא למצוה
דרבנן, הלא בהדיא שנינו
מפסיק לקרית שמע
ואין מפסיק לתפלה.
הליך לולב דמדאורייתא
מפסיק, תפלה דרבנן לא
מפסיק. אלא מתני' היא
גופא קשיא, קתני כשכנס
לביטו נוטלו על שלחנו,
אלמא מפסיק, והדר תני
לא נטל שחרית יטול
בין הערבים, אלמא לא
מפסיק בשחרית. ומשני
רב אשי לאשוי לולב
לתפלה, ואמר לתחילה
איבעי ליה לאפסיק, ואי
לא מפסיק יטול כל
היום. אי הכי קשיא הכא
קתני יטול על שלחנו
אלמא מפסיק, והתם קתני
אם התחילו אין מפסיקין
לתחלה, [ואלא לעולם
כדאמרין, הא דאיכא
שהות ביום אין מפסיקין
ואי ליכא שהות ביום
מפסיקין. ומתני' גמי הכי
קתני אין שהות ביום יטול
על שלחנו, אלמא מפסיק,
ואם יש שהות ביום אינו
מפסיק, שאם לא נטל
שחרית יטול בין הערבים
שכל היום כשר ללולב.
(משני) [דילשוין] הא
דלולב דאורייתא ותפלה
מדרבנן, לא מצית אמרת,
מדקתני מי שבא בדרך
אלמא מתני' בשאר הימים
ומדרבנן היא, דאי סיד
ביום טוב ראשון שהוא פז
ההוא, כדכתיב ולקחתם
לכם ביום הראשון וגו', מי
שרי לסגוי באורחא, אלא
שי' (ומדרבנן בשאר
הימים ניתוח) [בשאר
הימים מדרבנן ניתוח].
מתני' מי שהיה עבד או
אשה או קטן מקריין אותו
ועונה אחריהן מה שהן
אומרים כו'. אמר רבא

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימה והרי קידוש
היום דאורייתא כדאמר' פ' מי שמתו (בבב"ב דף כ: ושם) נשים
חייבות בקידוש היום דבר תורה והא דמשמע דריש מיר (דף ג:) שהוא
מדרבנן איין הוא מדרבנן דדריש לאסור על היין מצוה כיון הרשות
וקאמרין מאי היא קידושא ואבדלתא
מושבע ועומד הוא ומשני קידוש עלמנו
דאורייתא ואפ"ה א"ר יוסי דריש ערבי
פסחים (דף ק. ושם) דלחין מפסיקין
ופסקין התם הלכה כר' יוסי דג"ש
וכר' יהודה דערב פסח וי"ל דשאיני
קידוש היום שיכול לקדש ביום כזלילה
ולכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד
לפי שפסק בסעודת שבת לא חיישין
כולי האי שמא יתעצל בקידוש היום:
יום טוב שני דרבנן. ואכתי הוא מצי
לשנויי דלדי וואדי איכא שהות
אלא משום דכולי יומא זמניה הוא
חיישין טפי דלמא אחי למיפשע
כדאמרין פ"ק דשבת (דף י:.) צמחה
כיון דקציעא ליה זימנא מירתא ולא
אחי למיפשע ערביה כיון דכולי ליליא
זמניה לא מרתא ואחי למיפשע ואין
לומר משום דהתם ליליא זמן שינה
וחיישין טפי דל"כ ההוא טעמא ה"ל
למימר התם וי"ל דתפלה לריכא שהות
וממעל בה טפי מנטילת לולב דמכי
אגביה נפק ציה: **מדקתני מי
שבא בדרך.** תימה בסוף פ' תפלת
השחר (בבב"ב דף ג. ושם) אמרי' השכים
ללאת לדרך מציאין לו שופר ותוקע
[לולב ומענע] והיינו ציוס טוב וי"ל
דאיכא לריכא למיטעי לא חייש ומיירי
דכולן דרבנן התמוס למקום שבה חס
ועוד דהתם קתני השכים ללאת לדרך
שמצינו הולך לקראת חס ונוטל לולב
קודם שילא אלל הכא קתני מי שבה
דדרך וכשיכנס צביטו נוטל לולב
משמע שממקום רחוק בא לביטו:
מי שהיה עבד ואשה. משמע כאן
דלשה פטורה מהלל דסוקות וכן
דעזרת וטעמא משום דלמנא שהזמן
גרמא היא אע"ג דבהלל דלילי פסחים
משמע דפרק ערבי פסחים (דף קט.).
דמחייבי ד' כוסות ומסתמא לא תיקנו
ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל
ואגדה שאני הלל דפסק דעל הנס בא
ואף הן היו צוואתו הנס אצל כאן לא על הנס אמור: **ותדחי' לו מאירה.**
שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחין כאלה
כן פי' בוקנט' ועל אשמו ובניו מצרכין לו בגמרא היה לו לפרש כן דמתני'
מיירי בלא למד שמקריין אותו ועונה אחריהן מה שהן אומרים ומשום
דמצוה צמא שאלו מצרכין לו דלאו בני חיובא נינהו המקריין אותו קליט
ליה דהא גדול מקרא אף על פי שאין עונין אחריו אלא הללויה דנפיק
בשמיעה לחודיה וצבא לו מאירה דעבד ואשה נמי לא מייחייבי בהלל
דמאות עשה שהזמן גרמא הוא: **באמת אמרו בן מברך דאביו.**
אין זה מענין משנתנו ולא מייחייבי ליה אלא אגב גררא דתבא לו מאירה
דכא לא חייבי מקרא איתו דצפ' מי שמתו (בבב"ב דף כ: ושם) רואה לך דקדק
מכאן דנשי חייבות בצרכת המון דאורייתא מלמנא אחרים ידי
חובבן ופריק קטן איכא' למימר דאורייתא אלא הב"ע דאכל שיעורא
דרבנן ומפיק דרבנן ובתוספתא קתני גבי צרכת המון דאין אשה ועבד
וקטן מוציאין את הרבים ידי חובבן ואיכא לאוקומי כשאל שיעורא
דאורייתא ואין יכול לך דקדק מכאן (ב) בצרכת המון דאורייתא דלמנא לא
הוי דאורייתא כיון דאין מנטרפות לזימון דמתנן פרק שלשה שאכלו
(שם דף מה.) אין מוציאות א"ע' שהאיש מוציאין שאני איש דחשיב טפי
אזי נמי משום דרבים יזלא צהו מלמא דריי מגילה דנשים חייבות בה
ופירש ב"ה' דאין נשים מוציאות את הרבים ידי חובבן צמגילה:
הלכתא

שירי מלוה. מלוה שהיא שירים שאינה עיקר לעבד כפרה אעפ"כ
חשובה היא לעבד את הפורענות: **שהרי טוהפה שירי מלוה היא.**
ואינה מעבדת דתניא צורת כהנים ומייחייבין לה בגמרא דיומא
(דף ה.) לתנופה לכפר וכי טוהפה מכפרת והלא אין כפרה אלא
צום אלא שאם עשה לתנופה שירי
מלוה ששיריה ולא עשה מעלה עליו
הכחז כאלו לא עשה מן המונחז
וכיפר כלומר אעפ"כ כיפר שאין לך
להציא קרבן אחר: **וכן לולב.** מולך
ומציא מעלה ומוריד: **ממטי ליה.**
מולך: **ומייסי.** מציא: **גירא צענייה**
דפטנא. הרי זה לחך צעניו של שטן
שואה צעניו שאין צו כח לנתק
מעליו עול ממות: **ולאו מלמא היא.**
אין נכון לומר כן: **לאיגורי.** שיתגרה
צו שטן שהוא יר הרע וישאנו לתעות
מעל קונו ומסור ע"מנו על הדבר:
מתני' יטול על שלחנו. אם שכה ולא
נטל קודם אכילה לךך להפסיק
סעודה וליתול לולב: **גמ' אם הפסילו**
אין מפסיקין. גבי תפלת המנחה
מן לה צמסמת שבת לא יש צאם
לפני הספר ולא יכנס לא לאכול
ולא לדון ואם התחילו קודם המנחה
ומשכה סעודתן והגיע זמן המנחה
אין מפסיקין אין לריכין להפסיק
סעודתן ולהתפלל: **הא דאיכא שהות**
ציוס. התם דאיכא שהות להתפלל
אחר שיגמרו סעודתם ומתני' דהכא
דליכא שהות שממשן סעודתו עד
שתחשך: **ומאי קושיא.** דתפלה אלוכל
דאיטריך רב ספרא לשנויי עלה דלמא
מרייבו דלריכא שהות וגבי לולב
מפסיקין דמדאורייתא היא אכל תפלה
דרבנן: **אלא אי קשיא.** דאיטריך רב
ספרא לשנויי היא גופה קשיא דלולב
אלולב רישא דקתני מפסיק וסיפא
משמע ימתין אם ירצה שהרי יש לו
שהות כל היום: **דלמא מצוה לאפסוקי.**
שמה יסכה ויפשע: **אלא אמר ר' יורה**
לעולם. כי איטריכא רב ספרא לשנויי
משום קושיא קמייחא איטריך:
מתני' מקריין אותו. קך היו נוהגין
אחד קורא את ההלל ומוציא
את הרבים ואם היה עבד או אשה
או קטן הואיל ואין מחויב בדבר אין
מוציא את המחויב מידי חובבתו כל מה שהוא
אומר: **וטבא לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה
את קונו לעשות שלוחים כאלה: **עונה אחריו הללויה.** על כל דבר
שהוא אומר והכי קתני לה צמסמת סוטה (דף ג:) כיצד אמרו ישראל
שירה צים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה
אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם
אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר דצב קאמר דעונין הללויה:
לכפול. כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה
הודו תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני צמרחז יה
ה' יה' לי טוב לחסות טוב לחסות סבצוני סבצוני דמה דמיתני ויהי
לי לישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות לדמות לא
נתנני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מואודך ולמטה אינו
(כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף טז.) מוסיף לכפול מואודך ולמטה:
גמ' צאמס אמרו. כל צאמס הלכה היא ואין חולק דצבר: **בן**
מברך לצביו. צרכות המון משגיג לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת
צרכות פרק מי שמתו (דף כ:) מוקים לה כגון שלא אכל אביו
אלא חית או כביצה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מייחייב
עד דשבע דמתני' ואכלת ושבעת וצרכת הלך אחי מדרבנן ומפיק
מדרבנן: **שאשמו ובניו מצרכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:
הלכתא

א) וקדישין ג. פ"א.
ב) [מגילה כ:.] א. שבת
ט. ט. (ד) [פסחים קיט.].
ה) צרכות כ: (ו) [ג'ל
כפול.] ז) [מג'ל' מי איכא].
ח) גי' ר"מ ואינו יכול
לקדק מכלן דאין חייבות
בצממ' דאורייתא דלמנא
חייבות דאורייתא אלא כיון
דאין מנטרפות.

גליון הש"ס
גמ' אמר רבא מאי
קושיא. כעין זה יבמות דף
קט ע"ב:

מוסף רש"י
שהרי תנופה שירי
מצוה היא. דלא מעבכא
כפרה ולא עיקר מצוה היא,
כדאמרין צפרק שני מדות
(מנחות ג:) שאם עשה
לתנופה שירי מצוה מעלה
עליו הכחז כאלו לא
כיפר וכיפר (מנחות סב.).
לכפול. כל ההלל (פסחים
קט.) בן קטן מברך.
צרכת המון. לאביו. אם
אין אביו יודע לברך
(ברכות כ:).